

На наш погляд відповідні норми ст. 21 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» потребують доповнень в частині обставин, що підлягають врахуванню при виборі захисника за призначенням, оскільки право кожної особи, обвинувачуваної у вчиненні кримінального правопорушення, на ефективний захист адвокатом становить одну з головних підвалин справедливого судового розгляду.

Список використаної літератури:

1. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 16 лютого – 15 травня 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/ReportUkraineFev-May2018_UKRAINIAN.pdf
2. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ombudsman.gov.ua>
3. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Кримінально-процесуальний кодекс: Закон України від 13.04.2012 // Офіційний вісник України – 2012 – № 37. – Ст. 1370.
5. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2.06.2011 // Голос України від 08.07.2011. – № 122.
6. European Court of Human Rights – case of Croissant v. Germany (1992) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.legislationline.org>

Ключові слова: захисник, адвокат, безоплатно вторинна правова допомога, кримінальне провадження, право на захист.

Ключевые слова: защитник, адвокат, безвозмездно вторичная правовая помощь, уголовное производство, право на защиту.

Key words: counsel, lawyer, free secondary legal aid, criminal proceedings, right to protection.

ДРІШЛЮК КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри кримінального процесу

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТАКТИКИ ЗАХИСТУ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОБШУКУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПІДСТАВІ ОНОВЛЕНИХ ПОЛОЖЕНЬ КПК УКРАЇНИ

Із набуттям чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» від 16 листопада 2017 року було істотно оновлено нормативну регламентацію порядку надання слідчим суддею дозволів на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, а також процесуального порядку виконання

відповідної ухвали, які потягли за собою: розширення предмету доказування при вирішенні слідчим суддею питання про надання дозволу на проведення обшуку; вирішення низки питань, що стосуються забезпечення прав осіб, у житлі чи іншому володінні яких проводиться обшук на правову допомогу при його проведенні.

Ці та інші новели КПК України стали важливим кроком на шляху до комплексного вирішення питання про забезпечення можливості особи, у житлі чи володінні якої проводиться обшук користуватися правовою допомогою адвоката.

Вказана новелізація стосується, передусім, унормування аспекту, що стосується допуску адвоката до місця проведення обшуку з метою надання особі правової допомоги. У ч. 1 ст. 236 КПК України у первісній редакції містилося лише загальне положення відповідно до якого, для участі в проведенні обшуку може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, представник та інші учасники кримінального провадження. Таке диспозитивне нормативно-правове регулювання участі адвоката-захисника у проведенні обшуку часто ставало правовою підставою для відмови адвокату у допуску до місця проведення слідчої (розшукової) дії. Чинною ж редакцію КПК України встановлено імперативний обов'язок слідчого, прокурора, іншої службової особи допустити на місце його проведення захисника чи адвоката, повноваження якого підтверджуються згідно з положеннями ст. 50 КПК України.

В цьому ключі виникають одразу декілька проблемних питань теоретичного та практичного характеру. По-перше, це алгоритм дій адвоката-захисника у разі, якщо особи, що проводять обшук все ж перешкоджають адвокату у реалізації своїх повноважень. В цьому випадку адвокату слід за допомогою усіх можливих засобів здійснити фіксацію такого недопуску. Це має неабияке значення під час вирішення у судовому провадженні питання щодо допустимості доказів, отриманих під час виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи у зв'язку з недопущенням адвоката до цієї слідчої (розшукової) дії, адже тягар доказування факту недопуску покладається саме на адвоката, що впливає із приписів п. 3 ч. 3 ст. 87 КПК України.

Дії, пов'язані із перешкоджанням адвокату у наданні правової допомоги підозрюваному або іншій особі, у житлі якої проводиться обшук можуть складати об'єктивну сторону складу злочинів, передбачених ст. ст. 397, 374 Кримінального кодексу України. Тому доцільним у таких випадках є також і виклик співробітників органів Національної поліції з метою подання відповідної заяви про вчинення кримінального правопорушення для подальшого внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

У ч. 1 ст. 236 КПК України мова йде про можливість допуску адвоката, повноваження якого підтверджені відповідно до ст. 50 КПК України, тобто свідцтвом про право на зайняття адвокатською діяльністю, а також ордером, договором із захисником або дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової

допомоги. У разі, якщо особа терміново запрошує адвоката для надання правової допомоги під час здійснення у житлі обшуку, письмовий договір на цьому етапі може бути ще не укладений. Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1], договір про надання правової допомоги може вчинятися в усній формі, якщо клієнт невідкладно потребує надання правової допомоги, а укладення письмового договору за конкретних обставин є неможливим. Отже, в такому випадку адвокат має бути допущений до участі у слідчій дії за умови пред'явлення свідоцтва про права заняття адвокатською діяльністю.

Перед початком обшуку, адвокат має ретельно ознайомитись із змістом ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи задля перевірки строку дії ухвали (не може перевищувати місяця з дня постановлення), об'єму обшуку (усього житла чи іншого володіння особи або лише його частини), суб'єкту обшуку (не виключно, що житло, указане в ухвалі на час її виконання є власністю іншої фізичної особи або місцезнаходженням іншої юридичної особи). Адвокату слід переконатися в тому, що обшук проводиться належним суб'єктом. Так, наприклад, на практиці непоодинокими є випадки, коли оперативні працівники прибувають до житла особи для виконання ухвали про обшук без письмового доручення слідчого, прокурора на його проведення.

Відповідно до ч. 7 ст. 223 КПК України обшук проводиться за обов'язкової участі не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії. Тому, адвокату слід вжити заходів для встановлення особи понятих, пересвідчитись чи не відносяться ці особи до тих, що не можуть бути понятими відповідно до закону (потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження), а також неповнолітніми.

Слід зазначити, що тактика адвоката-захисника в розглядуваному ключі не обмежується діяльністю безпосередньо під час проведення обшуку, а включає в себе також і ознайомлення із доказами, на підставі яких слідчим суддею надано ухвалу про дозвіл на обшук житла або іншого володіння особи на їх дослідження на предмет допустимості.. Потенційну успішність такої роботи підтверджує позитивна судово практика у цьому ключі. Зокрема, у Постанові Верховного Суду від 05 лютого 2019 року Суд зробив висновок про те, що він «наділений повноваженнями досліджувати усі обставини, які можуть вплинути на його висновок про допустимість доказів, у тому числі і обґрунтованість ухвал слідчого судді, постановлених під час досудового розслідування» [2].

Таким чином, тактичні аспекти діяльності адвоката –захисника із надання правової допомоги особам, у житлі чи іншому володінні яких проводиться обшук являють собою складну розумово-аналітичну роботу, що проводиться як під час здійснення обшуку з метою

з'ясування правових підстав його проведення, так і після його проведення на предмет вивчення правових можливостей для подальшого подання клопотань про визнання доказів, отриманих за його результатами недопустимими.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05 липня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#n217>
2. Постанова Верховного Суду від 05 лютого 2019 року, судова справа 754/12820/15-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79883011>

Ключові слова: слідчий суддя, обшук, захист, житло чи інше володіння особи, допустимість доказів.

Ключевые слова: следственный судья, обыск, защита, жилье или другое владение лица, допустимость доказательств.

Key words: investigative judge, search, defense, home or other possession of a person, admissibility of evidence.

МАЛАХОВА ОЛЬГА ВАЛЕНТИНІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри кримінального процесу,
кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Розширення основ змагальності у кримінальному провадженні є один із пріоритетних напрямків реформування кримінального процесуального законодавства України. Проте досить суперечливими видають новели Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 № 2147-VII [2], щодо порядку залучення експерта під час досудового розслідування.

За чинною редакцією ч. 1 ст. 243 КПК України експерт залучається за наявності підстав для проведення експертизи за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження. Таким чином, сторона захисту позбавлена права самостійно залучати експерта на договірній основі. Доцільності внесених таких змін не вбачаємо. Погоджуємося з О. Калужною, що: «з аналізу усіх норм ст. 244 КПК видно, що віддаючи проведення експертизи на судовий контроль, законодавець не наділив слідчого суддю повноваженнями і необхідним ресурсом інформації для перевірки факту – може чи не може судова експертиза, про яку клопоче сторона процесу, бути спосо-